

Liisa Lukkari ja Minna Marjamäki-Kekki

Valmentajaopettajuus

Harjoittelun ohjausta kehittämässä
sosiaali- ja terveysalalla

Metropolia Ammattikorkeakoulun julkaisusarja

Liisa Lukkari ja Minna Marjamäki-Kekki

Valmentajaopettajuus

Harjoittelun ohjausta kehittämässä sosiaali- ja terveysalalla

Metropolia Ammattikorkeakoulun julkaisusarja

AATOS-ARTIKKELIT 9 • 2012

© Tekijät ja Metropolia Ammattikorkeakoulu

Kustantaja   Metropolia Ammattikorkeakoulu

ISBN   978-952-5797-80-0

ISSN   1799-604X

SISÄLLYS

Lähtökohtia valmentajaopettajan toiminnalle	5
Opiskelijoiden tukeminen ja ohjaaminen harjoitteluympäristössä	8
Ohjaajien tukeminen ja pedagogisen osaamisen kehittäminen	11
Ohjaajien tukeminen ja asiantuntijuuden vaihto	11
Ohjaajien pedagoginen koulutus	12
Ohjauksen yhtenäistäminen ja laadun kehittäminen palautteen avulla.....	13
Yhteistyö ja koordinointi työelämän ja oppilaitoksen välillä	16
Valmentajaopettajuus pysyväksi toiminnaksi.....	20
Lähteet	21
Kirjoittajat.....	23
Liite 1	24

ALUKSI

Terveysalalla ohjattu harjoittelu on olennainen osa opiskelua. Erilaisiin terveydenhuollon toimintayksiköihin sijoittuvan harjoittelun tavoitteena on ohjata opiskelijoita käytännön työtehtäviin. Tarkoituksena on ohjata opiskelijoita tietojen ja taitojen soveltamiseen työelämässä, jotta opiskelijat saavuttavat potilaan turvalliseen hoitoon riittävän osaamisen (Aho-la ym. 2005). Kukkolan (2008) mukaan oppimisympäristöltä odotetaan tällöin ammatillisuutta, korkeaa hoidon laatua, positiivisia roolimalleja ja näyttöön perustuvia käytäntöjä. Onnistuneessa harjoittelussa opiskelijat oppivat asiantuntijoilta ja omaksuvat ammatillisen roolinsa turvallisessa, ohjauksellisessa oppimisympäristössä.

Tässä artikkelissa kuvataan valmentajaopettajatoiminnan käynnistämistä ja kokeilua Espoon sairaalassa. Toiminnan tavoitteena oli lisätä koulutuksen ja työelämän yhteistyötä laadukkaana opiskelijaohjauksen tuottamiseksi ja näin myös osaavien työntekijöiden rekrytoimiseksi. Valmentajaopettajan toiminnassa tavoiteltiin nimenomaan opiskelijoiden, henkilökunnan ja harjoittelua ohjaavien opettajien yhteistoiminnallisuutta, harjoittelun ohjauksen laadun kehittämistä ja arviointia sekä innovatiivisia kokeiluja. Toiminta oli osa Espoon kaupungin ja Metropolia Ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveysalojen Liittyvä Voima -hanketta (2008–2011).¹ Tavoitteena oli luoda pysyvää yhteistyötä Espoon sairaalan ja Metropolia Ammattikorkeakoulun välille.

Artikkelissa kuvataan valmentajaopettajan toimintaa ja sen lähtökoh-
tia opiskelijoiden ja ohjaajien tukemisen näkökulmista sekä organisaati-
oiden yhteistyön kannalta. Lisäksi esitellään kokeilun aikana syntyneitä,
toimiviksi osoittautuneita pedagogisia ratkaisuja ja muita hyväksi havait-
tuja käytäntöjä.

-----

1 Hankkeessa luotiin työelämän ja korkeakoulun välisen osaamisen ja asiantuntijuuden kumppanuusmalli. Työskentelyssä olivat mukana Espoon kaupungin lisäksi myös kaupungin kotihoito ja Metropolian sosiaali- ja terveysalojen lisäksi myös mediatuotannon, vestonomien ja tietotekniikan koulutusohjelmat. Toiminta sijoittui pääosin Espoon sairaalaan. Valmentajaopettajan toiminnassa hyödynnettiin myös aiempien kehittämishankkeiden tuloksia. Näitä olivat esimerkiksi Metropolia Ammattikorkeakoulun edeltäjän Helsingin Ammattikorkeakoulu Stadian sekä Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin Hoitotyön kliininen opettaja-hanke (2003–2006) sekä Espoon vanhusten palveluiden ja koulutuskuntayhtymä Omnian Osasto-opettajapilotti (2007–2008). Kliinisen opettajan toimenkuvaa on Suomessa myös aiemmin kehitetty eri oppi-
laitosten ja sairaaloiden välillä (ks. Hemmilä ym. 2008; Häggman-Laitila ym. 2007; Meretoja ym. 2006).

Lähtökohtia valmentaja-opettajan toiminnalle

Työelämään sijoittuvalla harjoittelulla on merkittävä osa opiskelijoiden ammatillisuuden, osaamisen ja työelämätaitojen kehittämisessä. Hyvään harjoitteluun kuuluu, että harjoitteluympäristön toimintakulttuuri on opiskelijaystävällinen, opiskelijat ja harjoittelua ohjaava henkilöstö saavat tukea sekä ohjausta ja työnjako sekä vastuu koulutusyksikön ja harjoitteluyksikön välillä toimii. (Hinkkanen ym. 2010: 20.) Harjoittelun onnistumista tukevat opiskelijoiden, oppilaitoksen ja harjoitteluorganisaation yhteistyö ja panostus ohjaukseen (Koskinen ym. 2008). Saarikosken ym. (2004) mukaan avoimessa ja luottamuksellisessa ohjaussuhteessa opiskelijoiden on mahdollista reflektoida kokemuksiaan ja omaa ammatillista kehittymistään.

Laadukkaan harjoittelun toteuttamiseen, myönteiseen oppimisympäristöön, harjoittelun ohjaukseen ja opiskelijoiden rekrytoinnin edistämiseen on kehitetty erilaisia ratkaisuja. Sosiaali- ja terveysministeriö on laatinut myös harjoittelua koskevat laatusuosituksen (Heinonen 2004), jotka kohdentuvat kaikkien harjoitteluun ja harjoittelun ohjaukseen osallistuvien toimintaan. Myös oppilaitokset, työelämän organisaatiot ja ammattijärjestöt ovat laatineet ohjattua harjoittelua koskevia laatuksiteereitä.

Oppilaitoksen ja harjoitteluorganisaation rajapinnalla toimivista opettajista on käytetty nimitystä *klinikkaopettaja* tai *kliininen opettaja*. Tavallisesti oppilaitoksessa työskentelevät opettajat ohjaavat työelämässä pelkästään opiskelijoiden harjoittelujakson. Kliininen opettaja sen sijaan työskentelee kokonaan työelämässä, tai hänen työaikansa voi jakaantua eri tavoin oppilaitoksen opetukseen ja työelämän harjoittelun ohjaukseen sekä henkilökunnan koulutukseen.

Vuorisen (2004) mukaan kliininen opettaja työskentelee koulutuksen asiantuntijana, ohjatun harjoittelun organisoijana, teorian ja käytännön yhdistäjänä, opiskelijoiden ja käytännön ohjaajien tukijana, palautteen ja arvioinnin antajana, käytännön hoitotyön opettajana, käytännön ohjaajien kouluttajana sekä yhteistyön koordinoijana oppilaitoksen ja harjoitteluyksikön välillä. Espoon sairaalan kokeilussa haluttiin käyttää termiä *valmentajaopettaja*. Termi kuvaa ohjatun, moniammatillisen harjoittelun dynaamisuutta. Valmentajahan tarkoittaa paitsi urheilujoukkueen koulutta-

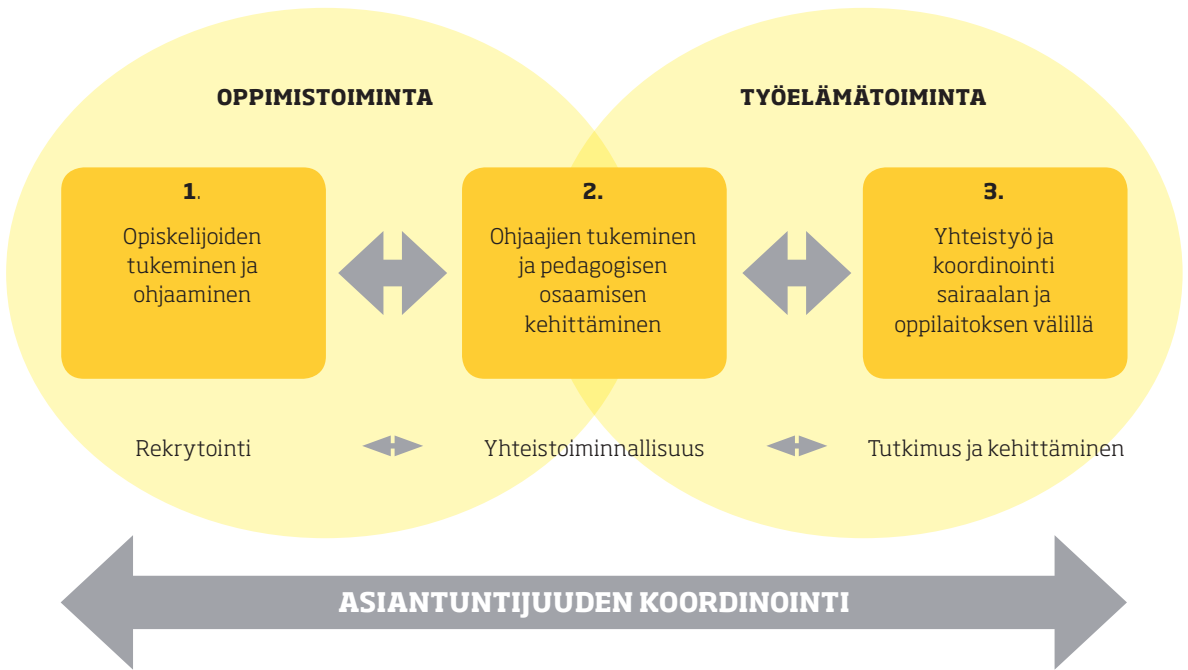
jaa, myös muuta kouluttajaa, joka pyrkii kouluttamaan valmennettavan johonkin suoritukseen (Turtia 2005). Valmentajaopettajan nimike viittaa opettajan rooliin opiskelijoiden, ohjaajien ja harjoittelua ohjaavien opettajien valmentajana.

Hämäläisen (2009) mukaan valmentaja on tärkeä ihminen valmennettavan elämässä, ja hänen tehtävänsä on mahdollistaa yksilön kehittyminen ja menestyminen. Keskustelu, kuunteleminen ja yhteistyö muodostavat valmennussuhteen kivijalan. Valmentajalta odotetaan ennen kaikkea asiantuntijuutta. (Hämäläinen 2009.) Terveysalalla ohjattuun harjoitteluun liittyy toimijoita sekä työelämästä että oppilaitoksesta. Valmentajaopettajuus on näin ollen sekä koulutus- että työelämäorganisaatioiden ammattitaidon valmentamista.

Espoon sairaalassa valmentajaopettajan toiminnan tavoitteena olivat tehokas rekrytointi, yhteistoiminnallisuus sekä kestävä kumppanuus. Valmentajaopettaja toimi työelämän ja korkeakouluelämän molemminpuolisen asiantuntijuuden koordinoijana. Tavoitteena oli tukea monialaista harjoittelua sairaalassa, ja toiminnan avulla voitiin kehittää ja yhdenmukaistaa pedagogisia käytäntöjä. Yksityiskohtaisina tavoitteina oli:

- kehittää opiskelijoiden ammatillista kasvua, ohjaajien pedagogisia taitoja ja yhteistyötä eri tahojen välillä
- käyttää molemminpuolista asiantuntijuutta luontevasti ja joustavasti molempien osapuolten tarpeisiin vastaten
- kehittää ja vakiinnuttaa opiskelijoiden oppimista työelämän autenttisissa ympäristöissä sekä
- turvata Espoon sairaalan työvoiman saatavuus ja korkea laatu lisäämällä työelämän ja korkeakoulun vetovoimaisuutta.

Kuvio 1. Valmentajaopettajan tehtäväalueet

Valmentajaopettaja työskenteli Espoon sairaalan Puolarmetsän kuntoutusosastoilla ja Jorvin terveyskeskusosastoilla. Valmentajaopettajan tehtäväalueet on kuvattu kuviossa 1. Liitteessä 1 on esitetty muiden valmentajaopettajan toimintaan osallistuneiden henkilöiden, kuten muiden opettajien, lähiohjaajien ja opiskelijoiden tehtäviä sekä määritelty lyhyesti muut toimintaan keskeisesti liittyvät termit.

Toimintaan osallistuivat Metropolia Ammattikorkeakoulun hoitotyön opiskelijat (sairaanhoitajat, terveydenhoitajat ja kättilöt), fysio- ja toimintaterapeuttiopiskelijat sekä sosionomi- ja geronomiopiskelijat, jotka saapuivat ohjattuun harjoitteluun Espoon sairaalaan. Ulkopuolelle rajattiin muiden ammattikorkeakoulujen ja toisen asteen oppilaitosten opiskelijoiden ohjatut harjoittelut.

Opiskelijoiden tukeminen ja ohjaaminen harjoitteluympäristössä

Valmentajaopettajan haluttiin auttavan opiskelijoita sekä ryhmä- että yksilöohjauksissa tunnistamaan hoitotyöstä ja hoitoympäristöstä olennaisia asioita. Hänen haluttiin auttavan opiskelijoita myös näkemään teorian ja käytännön yhteyden sekä opastaa opiskelijoita perustelevaan asioita näyttöön perustuen (ks. tästä Hemmilä ym. 2008: 13; Meretoja ym. 2006). Opiskelijoiden tukemiseen ja ohjaamiseen käytettiin monenlaisia keinoja tiedotustilaisuuksista tervetulokirjeisiin, harjoitteluyksikköön perehdyttämisestä opiskelijoiden ja ohjaajien tapaamisiin osastoilla, moniammatillisista reflektiotilaisuuksista ryhmäopetustilanteisiin sekä oppilaitoksen että työelämän asiantuntijavaihtoon.

Opiskelijoiden tukemisen ja ohjaamisen tavoitteena oli, että opiskelijat sitoutuvat harjoitteluun ja harjoittelupaikkaan, mikä luo edellytykset ennakkoivaan rekrytointiin. Valmentajaopettajakokeilussa hyödynnettiin Espoon sairaalan käytäntöä, että ylihoitaja pitää ohjattuun harjoitteluun tuleville opiskelijoille infotilaisuuden sairaalassa. Kokeilussa infotilaisuus järjestettiin opiskelijoiden harjoitteluun tulopäivänä, ja valmentajaopettaja osallistui siihen. Tilaisuuden loputtua valmentajaopettaja esitteli sairaalan tilat, ohjasi pukutiloissa suojavaatetukseen pukeutumisessa ja saattoi opiskelijat osastoille. Mahdollisuuksien mukaan opiskelijat, jotka olivat aloittaneet harjoittelunsa jo aiemmin, osallistuivat infotilaisuuteen ja perehdyttivät uusia opiskelijoita kertomalla harjoittelukokemuksistaan.

Opiskelijat reflektoivat ja arvioivat oppimistaan ohjatun harjoittelun aikana. Valmentajaopettaja tarjosi opiskelijoiden moniammatilliselle reflektoinnille tilaisuuden pitämällä ns. opiskelijakammareita, joissa opiskelijat keskustelivat säännöllisesti oppimis- ja ohjauskokemuksistaan. Tapaamisissa pohdittiin yhdessä potilaan hoitoon, kuntoutukseen ja hoitoympäristöön liittyviä asioita, joita integroitiin teorian tietoon. Teemoina olivat myös opiskelijoiden oppimis- ja ohjauskokemukset, potilaan hoitoon liittyvät kokemukset, hoitokäytännöt (esimerkiksi aseptiikka), moniammatillinen yhteistyö ja monialainen harjoittelu sekä iäkkään potilaan kohtaaminen ja eettinen toiminta iäkkään hoitotyössä ja kuntoutuksessa. Opiskelijakammareissa valmentajaopettaja rohkaisi ja tuki opiskelijoita heitä askarrutta-

vissa asioissa. Samalla opettaja itse sai arvokasta tietoa osastojen ohjausolosuhteista ja ohjauskäytännöistä.

Tärkeänä pidettiin opiskelijoiden valmentamista iäkkään potilaan hoitamiseen. Tästä syystä aiheeseen liittyvää ryhmäopetustilannetta kokeiltiin harjoittelussa oleville opiskelijoille. Valmentajaopettaja ja ylihoitaja nostivat käsiteltäväksi aiheeksi iäkkään potilaan tilan arvioinnin. Opetustilanteen sisältö ja siihen liittyvä aito potilasesimerkki rakennettiin yhdessä moniammatillisessa tiimissä työelämäedustajien kanssa. Opetustilanne toteutettiin siten, että valmentajaopettaja piti alustuksen iäkkään potilaan tilan arvioinnista, jonka jälkeen opiskelijat saivat esimerkkipotilaan tiedot käyttöönsä. Tämän jälkeen opiskelijat työskentelivät moniammatillisissa pienryhmissä kartoittaen esimerkkipotilaan tilan arviointiin liittyviä asioita sekä miettien hoidon ja kuntoutuksen tavoitteita. Työskentelyn tuloksia käsiteltiin yhdessä, ja lopuksi opiskelijat vertailivat rakentamiaan suunnitelmia autenttisiin hoito- ja kuntoutussuunnitelmiin.

Opiskelijat antoivat ryhmäopetustilanteesta positiivista palautetta. Parhaimpana työmuotona he pitivät pohdiskelua pareittain ja aiheen yhteistä kokoamista valmentajaopettajan johdolla.

Taulukko 1. Opiskelijoiden ohjaaminen ja tukeminen harjoittelussa valmentajaopettajakokeilun aikana

Hyväksi koettuja käytäntöjä
• tervetulokirjeen lähettäminen ohjattuun harjoitteluun tuleville opiskelijoille
• opiskelijainfo, sairaalan tiloihin tutustuttaminen, pukeutumisen ohjaaminen ja harjoitteluyksiköihin saattaminen
• harjoitteluyksikköön perehdyttäminen ja kirjallinen perehdytysohjelma
• säännölliset osastokierrokset (opiskelijoiden ja ohjaajien tapaaminen)
• moniammatillinen opiskelijakammari (oppimis- ja ohjauskokemuksien reflektointi)
• ryhmäopetustilanteet
• oppilaitoksen ja työelämän edustajien asiantuntijavaihto

Ohjatussa harjoittelussa tärkeää on opiskelijan oppimisen varmistaminen ja vahvistaminen. Valmentajaopettajan lisäksi myös opiskelijan harjoittelua ohjaava opettaja oli Espoon sairaalan kokeilussa yhteydessä opiskelijaan ja harjoitteluyksikköön sekä kävi sovitusti tapaamassa opiskelijaa. Valmentajaopettaja myös toteutti säännöllisiä osastokierroksia, jolloin hän tapasi opiskelijoita sekä ohjaajia ja keskusteli harjoitteluun liittyvistä asiois-

ta. Samanaikaisesti hän tuki ohjaajia teorian ja käytännön integroinnissa ja opetussuunnitelman sekä harjoittelujaksolle asetettujen tavoitteiden ymmärtämisessä. Valmentajaopettaja myös perehdytti harjoittelua ohjaavia ja työelämäjaksolle tulevia opettajia.

Ohjaajien tukeminen ja pedagogisen osaamisen kehittäminen

Harjoitteluyksikössä toimivan opettajan olemassaolo helpottaa lähiohjaajan työtä. Opettajaan saa helposti yhteyden, ja hän on lähellä tavoitettavissa ennalta tiedetyn aikataulun mukaisesti. Opettajan läsnäolo luo tiiviin yhteistyön ohjaajien kanssa. Myönteisessä ilmapiirissä tapahtuva ohjaus edistää opiskelijan ammatillista kasvua, ja ohjaustehtävään sitoutunut lähiohjaaja on hyvä samaistumiskohde opiskelijalle (Elomaa ym. 2005: 9, 15; Hemmilä ym. 2008: 31, 36, 45).

Ohjaajien tukeminen ja asiantuntijuuden vaihto

Espoon sairaalan kokeiluun kuuluivat opettajien työelämäjaksot. Harjoittelua ohjaavat opettajat toimivat tällöin harjoitteluyksiköissä tutustuen niiden toimintaan ja osallistuen henkilökunnan ja opiskelijoiden kanssa potilaiden hoitoon. Harjoittelua ohjaavien opettajien työelämäjaksot suunniteltiin niin, että ne tukisivat opiskelijoiden harjoittelua ja opettajien verkostoitumista. Tavoitteena oli, että harjoittelun ohjauksen suunnittelu ja toteutus sairaalassa jäsentyisi ja ajantasainen tieto koulutuksesta vahvistuisi työelämässä.

Työelämäjaksojen aikana opettajat pitivät osastotuntien yhteydessä alustuksia opetussuunnitelmista, harjoitteluun liittyvistä opintojaksoista, opetuksen ja harjoittelun toteutuksesta, eri ammattialojen substanssiin liittyvistä aiheista ja teorian sekä käytännön integroinnista. Tämä lähensi oppilaitoksen ja työelämän edustajien yhteisiä näkemyksiä ja loi yhteistä ohjauskulttuuria. Opettajat saivat tietoa uusista hoitokäytännöistä opetuksensa, ja työelämän edustajat osallistuivat vastavuoroisesti oppilaitoksen järjestämään opetukseen. Työelämän edustajien mukanaolo oppilaitoksessa asiantuntijan roolissa motivoi opiskelijoita ja kehitti opettajien ja ohjaajien yhteistyötä. Työelämän edustajien osallistuminen opetuksen suunnitteluun ja toteuttamiseen myös vahvisti opetuksen työelämäläheisyyttä.

Työelämäjaksojen kokemuksista kerättiin kokeilun aikana palautetta, ja sitä saatiin sekä opettajilta että työelämän edustajilta. Opettajien arvi-

oissa painottui pedagogisen ja kliinisen asiantuntijuuden käyttö harjoitteluyksiköissä, oman osaamisen ja asiantuntijuuden lisääntyminen, oman toiminnan vaikutus yksikön asiantuntijuuden kehittymiseen, yhteistyön parantuminen ja opiskelijoiden hyötyminen heidän läsnäolostaan. Lisäksi opettajat kokivat merkittävinä oppilaitoksen ja harjoitteluyksikön yhteistyön paranemisen sekä roolinsa teorian ja käytännön integroijana. Opettajien mielestä opiskelijoiden usko opetukseen ja opettajan asiantuntijuuteen lisääntyi, kun opettaja oli kiinnostunut päivittämään tietotaitojaan. Opettajien mielestä oppilaitoksen ja työelämän yhteistyö myös lisäsi Espoon sairaalan vetovoimaisuutta opiskelijoiden keskuudessa.

Työelämän edustajien arvioissa koettiin hyödylliseksi ajatusten vaihto opettajan kanssa ja molemminpuolisen asiantuntijuuden hyödyntäminen. Uusi toimintatapa, jossa opettajat jalkautuivat sairaalaan, lisäsi ja paransi yhteistyötä. Opettajat ja työelämän edustajat ehdottivat opettajan ja harjoittelun ohjaajan välistä avainhenkilötoimintaa, joka parantaisi opetusta ja harjoittelun ohjausta. Työelämän edustajien näkemysten mukaan opettajien työelämäjaksosten tulisi olla osa säännöllistä opinlaitosyhteistyötä.

Työelämän edustajien arvioissa tulivat esille myös opiskelijoiden motivoituminen, opettajan lähentyminen työelämään ja yhteistyön syvennyminen. Arvoa annettiin teorian ja käytännön kohtaamiselle, opettajan asiantuntijuuden lisääntymiselle ja tiedon saamiselle koulutuksesta. Kokonaisuutena opettajien työelämäjaksot olivat kulttuurinen muutos verrattuna aikaisempaan toimintaan – molemmat osapuolet tutustuivat toisiinsa ja löysivät yhteistyön ja vuorovaikutuksen, jonka avulla on vaivatonta jatkaa yhteistyötä jatkossa.

Ohjaajien pedagoginen koulutus

Teorian ja käytännön integroituminen sekä näyttöön perustuva toiminta edellyttävät teoriaopetuksen kehittämistä käytännönläheisemmäksi. Tämä puolestaan edellyttää harjoittelun ohjauksen kytkemistä tiukemmin teoriaan ja tutkimustietoon. Harjoittelua ohjaava henkilökunta tarvitsee työvälineitä vaihtelevien ohjausmuotojen käyttöön, arviointiin ja erilaisten oppijoiden kohtaamiseen (Hinkkanen ym. 2010: 23). Kukkolan (2008) mukaan ohjauskoulutuksen tarvetta on eniten opiskelijan tavoitteiden asettamisessa ja arvioinnissa. Ohjaajat haluavat tietoa myös koulutuksesta ja opiskelijoiden vaatimuksista. Ohjaajakoulutuksesta on eniten hyötyä hyvän ohjaussuhteen luomisessa ja arvioinnissa.

Valmentajaopettajakokeilussa Espoon sairaalassa ohjaajien pedagogisia taitoja tuettiin eri tavoin. Harjoitteluyksiköillä oli mahdollisuus konsultoida valmentajaopettajaa tarvittaessa, esimerkiksi jos heräsi kysymyksiä harjoittelun ohjauksesta tai ohjaustilanteiden haasteista. Aluksi valmentajaopettajaa konsultoitii vähäisesti, mutta toiminnan vakiintuessa harjoitteluyksiköt konsultoivat runsaammin esimerkiksi haasteellisissa ohjaustilanteissa ja toivoivat luentoja ohjauksesta.

Ohjaustaitojen kehittämiseksi työelämän ohjaajille järjestettiin pedagogista koulutusta. Koulutuksen tavoitteena oli ohjausvalmiuksien kehittäminen. Espoon sairaalassa ei aikaisemmin ollut tarjottu systemaattista ohjaajakoulutusta ammattikorkeakouluopiskelijoiden työelämäohjaajille, vaan yksittäiset työntekijät hakeutuivat oppilaitosten järjestämään täydennyskoulutukseen. Tarve omaan, yhtenäiseen ja räätälöityyn pedagogiseen koulutukseen oli ilmeinen. Koulutus suunniteltiin ammattikorkeakoulun ja työelämän yhteistyönä ja järjestettiin Espoon sairaalan tiloissa. Koulutukseen osallistui sairaanhoitajia, fysioterapeutteja ja toimintaterapeutteja. Valmentajaopettaja koordinoi ja organisoi koulutuskokonaisuuden. Valmentajaopettajan lisäksi kouluttajina toimivat Metropolia Ammattikorkeakoulun eri koulutusalojen yliopettajat ja opettajat.

Pedagogisen koulutuksen kokonaistavoitteena oli yhtenäistää ja kehittää työelämän sekä korkeakoulun toimijoiden kumppanuutta opiskelijoiden osaamisen ohjaamisessa ja arvioinnissa. Haluttiin myös tukea työelämäohjaajia tunnistamaan työelämäjaksolla olevan opiskelijan oppimistarpeita ja ohjaamaan tätä osaamistavoitteiden asettamisessa. Lisäksi haluttiin auttaa ohjaajia soveltamaan näyttöön perustuvaa tietoa ohjauksessa ja tunnistamaan erilaisia oppimistapoja, ohjaustaitoja ja toimintarooleja. Toiveena oli myös tukea työelämäohjaajia kehittymään oman osaamisen arvioinnissa ja rakentavan palautteen antamisessa. Koulutus toteutettiin hoitotyön ja kuntoutuspalveluiden ohjaajille yhden opintopisteen laajuisena.

Ohjaajat kokivat koulutuksen hyödylliseksi. He arvioivat taitojensa vahvistuneen erilaisten oppijoiden kohtaamisessa, ohjaussuhteen luomisessa ja ohjaamisessa, myönteisen oppimisilmapiirin luomisessa ja arviointitaidoissa.

Ohjauksen yhtenäistäminen ja laadun kehittäminen palautteen avulla

Opettajan ja osastojen opiskelijavastaavien säännölliset tapaamiset luovat perustan osastojen yhtenäisille ohjauskäytännöille ja hyvälle ohjauksen

laadulle. Opiskelijavastaavien tapaamisten aihealueita voivat olla muun muassa eri oppilaitosten opetussuunnitelmat, yhtenäiset ohjauskäytännöt ja ohjauksen kriteerit, opiskelijoiden koordinointi, osastoilta esille tulevat akuutit asiat sekä vaativista ohjaustilanteista selviäminen ja arviointi. (Hinkkanen ym. 2010: 20.) Valmentajaopettajan toiminnan käynnistämisen yhteydessä Espoon sairaalassa rakennettiin opiskelijavastaavien verkosto, joka tapasi säännöllisesti kerran kuukaudessa. Ryhmän työskentely tapahtui sairaalan toimintalinjojen mukaisesti yhteistyössä ylihoitajan kanssa. Työskentelyn aikana kartoitettiin ja päivitettiin jo olemassa olevia ohjauksen välineitä, kuten opiskelijan tulokirje ja perehdytysohjelma. Lisäksi ammattikorkeakouluopiskelijoiden ohjauksen tueksi jokaiseen harjoitteluyksikköön rakennettiin opiskelijakansio, johon talletettiin opetussuunnitelmia, harjoittelu- ja arviointiohjeita ja pedagogisen koulutuksen materiaalia.

Espoon sairaalassa opiskelijapalautetta on kerätty CLES-laaturkyselyn (Clinical Learning Environment and Supervision Evaluation Scale) avulla vuodesta 2008 alkaen opiskelijaohjauksen kehittämiseksi. CLES-mittari on Mikko Saarikosken väitöstudiumuksena (2002) syntynyt, validioitu kysely opiskelijaohjauksen kehittämiseksi. (Saarikoski ym. 2004.) CLES-mittariin on nyttemmin lisätty opettajan toimintaa mittaava osio (CLES+T, *Teacher's Scale*).

Espoon sairaalassa opiskelijapalautte analysoidaan vuosittain ja tulokset raportoidaan työyksiköihin. Valmentajaopettajakokeilun aikana tuloksia tarkasteltiin myös opiskelijavastaavien kokouksessa ylihoitajan johdolla.

Taulukko 2. Ohjaajien tukeminen ja pedagogisen osaamisen edistäminen valmentajaopettajakokeilun aikana

Hyväksi koettuja käytäntöjä

- ohjaajien yksilöohjaus, osastotunnit, luennot ja kirjallinen materiaali
- lähiohjaajien pedagoginen koulutus
- opiskelijavastaavien verkostotapaamiset
- palautekysely opiskelijoille harjoittelun ohjauksesta

Vuosien 2009–2011 aineiston mukaan Espoon sairaalassa harjoittelussa olleiden opiskelijoiden palaute ohjauksesta oli pääsääntöisesti positiivista. Ammattikorkeakouluopiskelijat ja toisen asteen ammatillisen koulutuksen opiskelijat olivat tyytyväisiä oppimistavoitteiden saavuttamiseen, ammatillisen osaamisen kehittämiseen, ohjauksen sisältöön, ohjaussuhteeseen, oppimiskokemuksiin ja hoitotyön toteutumiseen osastoilla. Kehittämistä

vaativia asioita olivat lähiohjaajan ja korvaavan ohjaajan nimeäminen ja parempi mahdollisuus yhteisissä työvuoroissa nimetyn ohjaajan kanssa työskentelemiseen. Opiskelijat toivoivat myös perehdytyksen kehittämistä organisoidummaksi, syvällisempää osaston esittelyä sekä opiskelijan mukaan ottamista heti harjoittelun alusta alkaen. Ohjaajan ja opiskelijan välisiä palautekeskusteluja lähiohjaajan kanssa toivottiin säännöllisemmiksi.

Vuoden 2011 opiskelijapalautteen kysymykset muuttuivat hieman muodoltaan, ja mukaan tuli opettajan osuutta kuvaava osio. Palaute ei muuttunut ratkaisevasti: oppimiskokemuksia oli edelleen riittävästi tarjolla, ja ohjauksen sisältö oli hyvää. Opettajat saivat positiivista palautetta kyvystä auttaa kaventamaan teorian ja käytännön välistä kuilua, mutta yhteistyössä opettajan ja harjoitteluyksikön välillä ja opettajan kyvyssä antaa omaa pedagogista asiantuntemustaan yksikön työryhmän käyttöön oli opiskelijoiden mielestä kehitettävää. Lisäksi kehittämistä vaativina kohteina tulivat esille ohjaajien ja varaohjaajien nimeäminen, lähiohjaajalta jatkuvan palautteen saaminen sekä työilmapiirin parantaminen.

Yhteistyö ja koordinointi työelämän ja oppilaitoksen välillä

Ohjatussa harjoittelussa monet asiat vaikuttavat opiskelijan oppimismahdollisuuksiin. Esimerkkinä voidaan mainita vaihtelevat tilanteet harjoitteluyksikössä ja potilaan hoidossa, terveysteknologia, ohjaavan opettajan ja lähiohjaajan ohjaustaidot ja moniammatillinen yhteistyö. (Bourgeois ym. 2011: 116.) Yhteistyön tehostaminen parantaa toisen osapuolen toimintatapojen ja -menetelmien ymmärrystä sekä edistää hyviksi koettujen käytäntöjen jakamista osapuolen välillä (Jokinen ym. 2005).

Valmentajaopettaja toimi Espoon sairaalan kokeilussa *koordinoijana* ammattikorkeakoulun ja työelämän välillä. Käytännössä hän teki yhteistyötä hyvin monenlaisten eri tahojen kanssa, joita olivat erityisesti rekrytointipalvelut, osaamisen kehittämisen yksikkö, sairaalan johtoryhmä, ylihoitaja, työyksiköiden esimiehet ja sairaalan henkilöstö. Yhteistyö rekrytointiyksikön kanssa painottui rekrytointimarkkinointiin ja ennakoivaan rekrytointiin. Valmentajaopettaja osallistui oppilaitosyhteistyötapaamisten suunnitteluun ja oli mukana oppilaitoskäynneillä.

Meretoja ym. (2006) mukaan hoitotyön kliinisen opettajan roolia tiedon välittäjänä ja ammattikorkeakoulun opetussuunnitelmien sisällön asiantuntijana pidetään tärkeänä. Kliinisen opettajan malli ohjaa yhteistyötä organisaatioiden sisällä ja välillä sekä jäsentää yhteistyön eri osa-alueita. Se myös ohjaa ja lisää keskinäistä vuoropuhelua koulutuksen sisällöstä ja sen oppimisesta. Tämä edistää opiskelijaohjauksen kokonaisnäkemysten syntymistä ja ohjauksen organisointia. (Meretoja ym. 2006: 23.) Valmentajaopettajakokeilun tavoitteena oli molemminpuolinen asiantuntijuus ja verkostoituminen. Tavoite toteutui yhteisen toiminnan ja koulutuksen suunnitteluna. Espoossa järjestettiin Potilasturvallisuusiltapäivä ja kaksi Lääketurvallisuusiltapäivää, joihin osallistui työelämän edustajia sekä ammattikorkeakoulun opiskelijoita ja opettajia. Koordinaatiota varten luotiin myös esimerkiksi yhteisesti saatavilla oleva tiedosto, johon kirjattiin oppilaitoksen ja sairaalan välillä tapahtuva yhteistyö (ohjatut harjoittelut, opintojaksot, oppimistehtävät, kehittämistyöt, opinnäytetyöt ja innovaatioprojektit jne.). Tiedostoa päivitettiin säännöllisesti.

Uusia muotoja haettiin myös opiskelijoiden oppimisen toteuttamiselle moniammatillisesti. Tähän tavoitteeseen vastasi *moniammatillinen harjoitus*, jossa potilastapaukseen etsittiin ratkaisua luovasti, yhteistyössä työelämän ja oppilaitoksen edustajien kanssa. Tällä tavoiteltiin opiskelijoiden moniammatillisen työskentelyn ja asiakkaan tilanteen arviointiin liittyvien ammatillisten valmiuksien kehittymistä. Toiminta suunniteltiin yhteisesti korkeakoulun ja työelämän kanssa ja toteutettiin valmentajaopettajan koordinoimana. Opiskelijat tutustuivat aitoon potilastapaukseen. He pohtivat hoidon ja kuntoutuksen sekä kotitutumisen tavoitteita oman ammattinsa lähtökohdista ja esittelivät yhteenvetotilaisuudessa tavoitteet potilaan hoitoon sekä kuntoutukseen. Sen jälkeen he keskustelivat moniammatillisesti potilaan tilanteesta ja etsivät yhteisesti hyväksytyyn hoitosuunnitelmaan yhdessä ratkaisuja. Osaston henkilökunta oli mukana tilaisuudessa ja tuki opiskelijoita rakentavan palautteen avulla. Opiskelijat vertaisarvioivat toisiaan työskentelyn jälkeen.

Tällaisessa moniammatillisessa työskentelyssä erityisen huomion arvoisiksi nousivat huolellinen potilaan lähtötilan kartoitus yhdessä opiskelijoiden ja henkilökunnan edustajien kanssa, opiskelijoiden riittävä ohjaaminen teoriataustan etsimiseen sekä potilaan ongelmien ja tavoitteiden hahmottamiseen. Opiskelijoita tulisi siis ohjata potilaan tilaa kuvaavien ja kartoittavien mittareiden parempaan hyödyntämiseen. Heitä tulisi rohkaista dialogiin yhteenvetotilaisuudessa sekä yhteistyön syventämiseen ja vertaisarvioinnin kehittämiseen. Oppilaitoksessa tulisi huomioida, että harjoittelujaksolle saadaan monialainen opiskelijaryhmä ja että opiskelijat ehtivät perehtymään potilastapaukseen tasapuolisesti.

Valmentajaopettaja arvioi, että hänen tulisi olla moniammatillisen harjoituksen ohjausprosessissa tiiviisti mukana. Kokoontuminen valmentajaopettajan johdolla ennen ryhmätapaamista ja esitystä olisi mielekästä. Tapausharjoitus tulisi nivoa oppimistehtävien kokonaisuuteen, jolloin potilastapausharjoitus olisi mielekkäämpi eikä aiheuttaisi kohtuutonta lisätyötä opiskelijoille. Opiskelijoiden omat lähiohjaajat voisivat olla mukana tilaisuudessa opiskelijoiden tukena ja esittää kysymyksiä.

Jorvin sairaalan terveyskeskusvuodeosastolla kokeiltiin myös *monialaista tiimiharjoittelua*, jolloin eri ammattialojen opiskelijat olivat ohjatulla harjoittelujaksolla samanaikaisesti. Opiskelijaryhmä vastasi tiiminä potilaan hoidosta, laati yhdessä potilaalle hoito- ja kuntoutussuunnitelman henkilökunnan tuella ja arvioi suunnitelman toteutumista. Tämä toteutus erosi edellä kerrotusta siten, että harjoitus ei ollut teoreettista, vaan opiskelija-

ryhmä työskenteli potilaan kanssa ohjaajien opastamana moniammatillisena tiiminä hoitoon osallistuen.

Näyttöön perustuvuus ohjatussa harjoittelussa tarkoittaa, että henkilökunta perustelee toimintaansa tutkittuun tietoon ja teoriaan pohjautuen ja vaatii myös opiskelijaa esittämään perusteluja toiminnalleen (Hinkkanen ym. 2010: 20). Näyttöön perustuvan työskentelyn idea alkaa elää opiskelijoissa vasta sitten, kun he näkevät roolimallien pitävän sitä osana työtään ja toimivan tämän ajattelun mukaisesti (Salmela 2004). Osastotuntien pitäminen syventää opiskelijoiden tutkitun tiedon hallintaa ja mahdollistaa hoitohenkilökunnan ja opiskelijoiden välistä ammatillista, tutkimukseen perustuva keskustelua (Meretoja ym. 2006: 27).

Valmentajaopettajakokeilu kosketti myös opiskelijoiden opinnäytetyöhön liittyvää työskentelyä. Työelämän edustajat välittivät Espoon sairaalan ylihoitajan kautta Metropolia Ammattikorkeakoulun koulutusohjelmille opinnäytetöiden aiheita ja ideoita. Valmiiden opinnäytetöiden tuloksia hyödynnettiin sairaalassa järjestämällä henkilökunnalle opinnäytetöiden julkistamistilaisuuksia, joissa opiskelijat esittelivät keskeisiä tutkimustuloksiaan.

Kokeilussa tuli esille, että opinnäytetöiden julkistamisesta tulisi rakentaa pysyvä käytäntö oppilaitosten ja työelämän välille. Valmentajaopettajan avulla voidaan löytää ratkaisuja siihen, miten sairaalassa koordinoidaan opinnäytetyöskentelyä ja ylläpidetään opinnäytetyörekisteriä (esimerkiksi opinnäytetyökoordinaattorin avulla). Valmentajaopettaja voisi toimia myös tutkimusklubien koordinoijana ja yhteyshenkilönä.

Taulukko 4. Yhteistyö ja koordinointi valmentajaopettajakokeilussa

Yhteistyön ja koordinoinnin hyväksi koetut käytännöt
<ul style="list-style-type: none"> • ohjatun harjoittelun ja oppimistilanteiden koordinointi; valmentajaopettaja välittää sairaalaan opiskelijatiedot, oppimistehtävien ja opinnäytetöiden tiedot
<ul style="list-style-type: none"> • käytännön asiantuntijuuden hyödyntäminen oppilaitoksiin ja koordinointi asiantuntijavaihdossa;
<ul style="list-style-type: none"> • tutkimus-, kehittämis- ja innovaatio toimintaan osallistuvien opiskelijoiden koordinointi

Kansainvälisten ja englanninkielisten koulutusohjelmien opiskelijoiden harjoittelu on lisääntynyt viime vuosina. Valmentajaopettaja pohti yhdessä työelämän ja oppilaitoksen kanssa toimintamalleja, joilla tuetaan kansainvä-

listen opiskelijoiden harjoittelujaksojen toteutumista. Työelämässä edellytetään myös ohjattuun harjoitteluun tulevilta opiskelijoilta riittävää suomen kielen taitoa, jotta turvallinen potilashoito ja opiskelijan harjoittelujakson tavoitteet voivat toteutua. Valmentajaopettaja viestitti oppilaitoksiin työelämän kielitaitovaatimuksista, jotta oppilaitoksissa huomioidaan riittävän kielitaidon opettaminen ennen ohjattuun harjoitteluun tuloa.

Espoon sairaalassa on vuosien ajan toivottu myös valmistumisvaiheessa olevien opiskelijoiden hakeutumista ohjattuun harjoitteluun. Sairaala tarjoaa mahdollisuuksia laaja-alaista osaamista vaativiin harjoittelujaksoihin esimerkiksi terveyskeskusosastojen akuuttivuodeosastoilla ja profiloituneilla kuntoutusosastoilla. Häggman-Laitilan ja Rekolan (2011: 58) mukaan opiskelijan onnistuneet harjoittelukokemukset työyksikössä lisäävät halukkuutta hakeutua työhön kyseiseen yksikköön. Jos onnistunut ohjattu harjoittelu on opiskelun alkuvaiheessa, hakeutuminen työsuhteeseen kyseiseen yksikköön vasta valmistumisvaiheessa ei ole enää todennäköistä. Koskisen (2010) mukaan opetuksella on mahdollista muuttaa sairaanhoitajaopiskelijoiden käsityksiä esimerkiksi iäkkäiden hoitotyöstä ja lisätä opiskelijoiden kiinnostusta siihen. Ohjatulla harjoittelulla on merkitystä myönteisten tai kielteisten kokemusten muodostumiselle.

Espoon sairaalan toiminnan esittelyä ja työnantajamarkkinointia oppilaitoksessa toteutettiin erityisesti valmistumisvaiheessa oleville opiskelijoille. Liittyvä *Voima* -hankkeen, Espoon kaupungin rekrytointiyksikön ja Metropolia Ammattikorkeakoulun edustajat järjestivät *kick off* -tilaisuuden oppilaitoksessa. Tilaisuudessa tarjottiin tietoa sairaalan työyksiköiden profileista, opiskelijan työsuhteeseen liittyvistä asioista ja Espoon kaupungin työsuhde-eduista. Markkinointi ei tavoittanut opiskelijoita toivotulla tavalla. Nykyisin opiskelijat etsivät tietoja eri harjoittelu- ja työpaikoista sekä vaihtavat harjoittelu- ja työkokemuksiaan vahvasti nimenomaan sosiaalisen median kautta. Espoon kaupungin rekrytointiyksikön näkemys on, että sosiaalista mediaa tulisi käyttää monipuolisesti ennakoivan rekrytinnin välineenä.

Valmentajaopettajuus pysyväksi toiminnaksi

Valmentajaopettajan työskentely työelämän ja oppilaitoksen liittymäpinoilla koettiin Espoon sairaalan kokeilussa hyvin tärkeäksi ja merkitykselliseksi. Valmentajaopettaja oli yhteistyön virittäjänä avainasemassa, koska hänellä oli molempien organisaatioiden tuntemusta. Valmentajaopettaja oli työsuhteessa oppilaitokseen mutta toimi sekä työelämän että oppilaitoksen organisaatioiden tavoitteiden mukaisesti. Valmentajaopettajan työpanos kohdistui opiskelijoiden ja ohjaajien tukemiseen sekä opiskelijoiden koordinointiin. Opiskelijan harjoittelua ohjaava opettaja puolestaan vastasi harjoitteluinformaatiosta oppilaitoksessa sekä harjoittelun aikana tavoitteiden tarkistamisesta työyksikössä, oppimistehtävien ohjauksesta, arvioinnista ja harjoittelun hyväksymisestä.

Valmentajaopettaja loi toiminnalleen aikataulun, josta hän tiedotti säännöllisin väliajoin yhteistyökumppaneilleen. Lisäksi hän oli yhteydessä moniammatillisiin sidosryhmiin oppilaitoksessa. Heitä olivat erityisesti harjoittelukoordinaattorit, harjoittelua ohjaavat opettajat, hankkeen kehittäjäopettajat ja muut työntekijät, opinnäytetöiden ohjaajat, innovaatio-opintojen opettajat ja pedagogiset asiantuntijaluennoitsijat. Viestintä ja yhteistyö toteutuivat sekä työelämän että oppilaitoksen organisaatioissa sujuvasti toiminnan tuntemisen ja verkostoitumisen avulla.

Valmentajaopettajan tehtäviin sisältyi paljon kirjallisia tehtäviä, yhteistyökokouksia, luentoja ja koordinoititehtäviä, joten työn näkyvyys itse sairaalaosastoilla jäi vähäiseksi. Tähän tulisi panostaa tulevaisuudessa enemmän. Tavoitteena jatkossa on, että valmentajaopettajan tuesta hyötyisivät kaikki ohjattuun harjoitteluun tulevat opiskelijat. Esimerkiksi Espoon sairaalassa tarvetta kokopäiväiselle valmentajaopettajan tehtävälle olisi, jotta opiskelijoiden ja ohjaajien tukeminen työyksiköissä mahdollistuisi nykyistä paremmin.

Tulevaisuudessa koulutetulla työvoimalla on entistä suurempi mahdollisuus valita työpaikkansa. Tällä hetkellä työvoimavaje kohdistuu erityisesti sairaanhoitajiin. Opiskelun aikana työyksiköissä saadut hyvät kokemukset vaikuttavat työpaikan valintaan. Hyvällä yhteistyöllä työelämä ja oppilaitos voivat nostaa omaa profiliaan ja vetovoimaisuuttaan.

Lähteet

- Ahola, S. – Kivelä, S. – Nieminen, M. 2005. Tekemällä oppii. Työssä oppimisen käytäntöjä ammattikorkeakouluissa. Koulutussosiologian tutkimuskeskuksen raportti 65. Turun yliopisto.
- Bourgeois, S. – Drayton, N. – Brown, A.-M. 2011. An innovative model of supportive clinical teaching and learning for undergraduate nursing students. The cluster model. *Nurse Education in Practice*, vol. 11. 114–118.
- Elomaa, L. – Paltta, H. – Saarikoski, M. – Sulosaari, V. – Ääri, R.-L. 2005. Taitava harjoittelun ohjaaja. Turun ammattikorkeakoulun oppimateriaaleja 24. Turun ammattikorkeakoulu.
- Heinonen, N. 2004. Terveysalan koulutuksen työssä oppiminen ja ohjattu harjoittelu. Suositus sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköille. Sosiaali- ja terveysministeriön monisteita 2003: 22.
- Hemmilä, K. – Kan, S. – Thure-Toivanen, T. 2008. Osasto-opettaja-pilotti. Espoon seudun koulutuskuntayhtymä Omnian ja Espoon kaupungin sosiaali- ja terveystoimen yhteinen hanke lähihoitajaopiskelijoiden työssäoppimisen ohjaamisen kehittämiseksi. Omnian julkaisuja C 8.
- Hinkkanen, L. 2002. Hoitotyön opettajan ja käytännön ohjaajan yhteistyö käytännön opiskelun ohjauksessa. Pro gradu -tutkielma. Tampereen yliopisto. Hoitotieteen laitos.
- Hinkkanen, L. – Lukkari, L. – Eriksson, E. 2010. Hoitotyön harjoittelun ohjauksen laatusuositukset. *Terveydenhoitaja* 1/2010. 20–24.
- Häggman-Laitila, A. – Eriksson, E. – Meretoja, R. – Sillanpää, K. – Rekola, L. 2007. Nursing students in clinical practice. Developing a model for clinical supervision. *Nurse Education in Practice*, vol. 7. 381–391.
- Häggman-Laitila, A. – Rekola, L. 2011. Työelämän ja korkeakoulun kumppanuus. *Työelämän tutkimus*, vol. 9 (1). 52–64.
- Hämäläinen, K. 2009. Enemmän kuin valmentaja? Valmentaja urheilijoiden kirjoituksissa? Lisensiaatintutkimus. Liikunta- ja terveystieteiden tiedekunta. Jyväskylän yliopisto.
- Jokinen, P. – Gröhn-Rissanen, M. – Mikkonen, I. 2005. Lyhty. Laadukkaan hoitotyön oppimisympäristön kehittäminen. Savonia-ammattikorkeakoulu.
- Koskinen, S. 2010. Sairaanhoitajaopiskelijoiden kiinnostus vanhusten hoitotyöhön. Pro gradu -tutkielma. Turun yliopisto. Hoitotieteen laitos.
- Kukkola, E. 2008. Sairaanhoitajan opiskelijaohjaustaidot sekä ohjaajakoulutuksen tarve ja hyöty. Pro gradu -tutkielma. Turun yliopisto. Hoitotieteen laitos.

- Laitinen-Väänänen, S. 2008. The construction of supervision and physiotherapy expertise. A qualitative study of physiotherapy students' learning sessions in clinical education. Jyväskylän yliopisto.
- Meretoja, R. – Eriksson, E. – Häggman-Laitila, A. – Kumpula, M. – Rekola, L. – Sillanpää, K. 2006. Ammattikorkeakouluopiskelijoiden kliinisen osaamisen ohjaaminen. Ohjausmallin kehittäminen ja arviointi hoitotyön ja ensihoidon alueella. Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri. Helsingin ammattikorkeakoulu Stadia.
- Saarikoski, M. – Syrjälä, V. – Ylönen, M. 2004. Hoitotyön kliinisen opiskelun kehittämishanke vanhusten osastoilla. Tutkiva hoitotyö, vol. 2 (3). 4–9.
- Saarikoski, M. 2002. Clinical Learning Environment and Supervision. Development and validation of the CLES evaluation scale. Turun yliopisto, hoitotieteen laitos. Turun yliopiston julkaisuja. Sarja D, osa 525.
- Salmela, M. 2004. Sairaanhoitajaopiskelijoiden hoitamisen taidot ja niiden opetus ammattikorkeakoulussa. Opiskelijoiden, opettajien ja ohjaajien arviot. Turun yliopisto, hoitotieteen laitos. Sarja C, osa 213.
- Turtia, K. 2005. Otavan uusi sivistyssanakirja. 2., tark. painos. Helsinki: Otava.
- Vuorinen, R. 2004. Hoitotyön ohjattu harjoittelu – kirjallisuuskatsaukseen perustuva tarkastelu. Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri. Hoitotyön ryhmän julkaisu 1/2004.
- Öhberg, I. 2006. Hyvä klinikkaopettaja ja klinikkaopettajatoiminta. Sairaanhoitajaopiskelijoiden kokemuksia. Pro gradu -tutkielma. Turun yliopisto. Hoitotieteen laitos.

Kirjoittajat

Liisa Lukkari, ThM, lehtori, Terveys- ja hoitoala, Metropolia Ammatti-
korkeakoulu

Minna Marjamäki-Kekki, TtM, lehtori, Terveys- ja hoitoala, Metropolia
Ammattikorkeakoulu

Liite 1

Terminologiaa

Koulutusyksikkö on ammattikorkeakoulu, jossa opiskelija suorittaa opintojaan.

Harjoitteluyksikkö on yksittäinen osasto, jossa opiskelija suorittaa harjoittelua ja joka toimii harjoittelun ajan oppimisympäristönä opiskelijalle.

Oppimisympäristö käsittää luokkahuoneen opiskelijoineen ja opettajiineen tai harjoitteluyksikön potilashuoneineen/tutkimushuoneineen ja siellä työskentelevän henkilöstön. Laajemmin käsite kattaa psykologisen, sosiaalisen ja kulttuurisen ympäristön, jossa oppiminen tapahtuu.

Ohjaus on opetuksen osa, jossa painottuu käsitteellisen tiedon soveltaminen käytäntöön ja jonka tavoitteena on tukea opiskelijan ammatillista ja persoonallista kasvua.

Harjoittelun ohjaus on kliinisen hoitotyön harjoittelujaksoilla tapahtuvaa opiskelijan oppimisen tukemista, joka käsittää persoonallisen ja ammatillisen kehittymisen.

Harjoittelukoordinaattori organisoii koulutusyksikössä vastuualueensa mukaista kliinistä harjoittelua toimimalla yhteistyössä opiskelijoiden, opettajien ja harjoitteluyksiköiden yhteistyökumppaneiden kanssa.

Hoitotyön kliininen opettaja toimii harjoitteluyksikössä koulutuksen asiantuntijana opiskelijoiden ja henkilökunnan parissa. Hän organisoii opiskelijan ohjattua harjoittelua.

Opiskelijavastaava/opiskelijakoordinaattori on nimetty harjoittelun vastuu- ja yhdyshenkilö harjoitteluyksikössä. Hän toimii linkkinä koulutus- ja harjoitteluyksikön välillä.

Harjoittelua ohjaava opettaja on nimetty opettaja koulutusyksikössä harjoittelun ohjaukseen. Hänen tehtävänä on suunnitella ja ohjata harjoittelun toteutumista sekä arvioida harjoittelun onnistumista yhdessä opiskelijan ja lähiohjaajan kanssa.

Lähiohjaaja on nimetty ohjaaja harjoitteluyksikössä harjoittelun ohjaukseen. Hänen tehtävänä on perehdyttää opiskelija harjoitteluyksikköön sekä ohjata harjoittelun toteutumista. Hän myös arvioi harjoittelun onnistumista yhdessä opiskelijan ja ohjaavan opettajan kanssa.

Korvaava ohjaaja on nimetty lähiohjaajan työpariksi. Tarvittaessa, esimerkiksi nimetyn lähiohjaajan poissa ollessa, hän toimii opiskelijan harjoittelun ohjaajana, jolloin turvataan opiskelijan tavoitteellinen ja suunnitelmallinen harjoittelu ja sen arviointi.

Termien määrittelyssä lähteenä on käytetty soveltaen seuraavia julkaisuja:

Elomaa, L. – Paltta, H. – Saarikoski, M. – Sulosaari, V. – Ääri, R.-L.
2005. Taitava harjoittelun ohjaaja. Turun ammattikorkeakoulun oppimateriaaleja 24. Turun ammattikorkeakoulu.

Suositus harjoittelusta, sen järjestämisestä ja terminologiasta 2006. Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu. <<http://www.cop.fi/harke/tietopankki/harke-tietopankki/julkaisut/Suositus%20harjoittelusta,%20sen%20järjestämisestä%20ja%20terminologiasta%2010.5.2006.pdf>>. Luettu 29.10.2012.